

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETO JE ABLQDEVINYENYE NU KPEĐODZINYA

KPCKPLYIDEME

Esi wođe dze si kɔtɛ be, amegbetowo katã fe gomekpɔkpɔ sɔsɛ, anye gomedokpe na amegbetofomea fe abldqemenɔɔ, nutefewɔwɔ kple ntɔfafa le xexeame ta la.

Esi eme va kɔ fãa be, abldqevinyenye si nye amegbetɔ qesiade tɔ la nu mabumabu akpɔ gbɛ wòtso be hlɔnuwɔwɔ qe amegbetofomea nu va bɔ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre qe nuwɔna vloɛ sia ntɔ ale wođe adzɔgbɛ heqoe kpɔkpɔa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetɔ nanɔ agbe le abldqɛ me, aqɛ efe didi agblɔ faa wɔwɔ manɔmee, asubɔ nusi dzi wòxɔ se, avo tso nɔdzidodoname si me eye hiakame maganye agbenɔɔ fe afɔklinu na ame hahawo o ntɔ la,

Esi woqo kpe edzi be, ehiã be se nadzɔ Amegbetɔ fe Abldqevinyenye nu Kpeđodzinya la nu, be ametetedeto kple funyafunyawɔwɔ ame magawɛ be ame aqɛke nayi eqokui ta uli gei la to aglãdzɛde me o ntɔ la,

Esi wohiã vevie be woado dukɔ kple dukɔwo dome kadodo qe nɔ le xexemedukɔwo katã dome ta la,

Esi Xexeme Dukɔ fofuawo qe adzɔgbɛ le woqe doqo si te wode asie la me be, to Amegbetɔ fe abldqevinyenye nu Kpeđodzinya me la, amegbetɔ qesiade, eqanye nyɔnu alo ntɔsu o, fe gomekpɔkpɔ sɔ eye wokpɔ mɔ be to esia me la, hadomegbenɔɔ azɔ qe nɔ, abldqɛ asu amesiame si wu tsã eye agbenɔɔ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi dukɔ siwo katã da asi qe Kpeđodzinya dzi la qe adzɔgbɛ be yewoakpɔ egbɔ be amesiame de bubu Kpeđodzinya la kple amewo fe abldqemenɔɔ bliboe nu kpakple nkulɛle qe doqo la ntɔ to qekawɔwɔ me kple Xexeme Dukɔ fofuawo la,

Esi eme kɔ fãa be gomekpɔkpɔ kple Abldqemenɔɔ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpɔkpɔ na adzɔgbɛde sia bliboe ta la,

XEXEME DUKO FOFUAWO JE TAKPEKPEGã LE GBEFã DEM:

Amegbetowo fe Abldqevinyenye nu Kpeđodzinya sia be, enye doqo si dzi mieda asi qo na amewo katã le xexeame godoo. Miele mɔkpɔkpɔ me be amesiame kple xexeame habɔɔ qesiade le afisiafi azɔ qe Kpeđodzinya sia nu. Woakakae qe xexeame katã to efiafia kple emeqe na amewo me. Esia awɛ be amewo nase Kpeđodzinya la gome eye woaxɛ, awɔ qe edzi be, agbenɔɔ natsɔ afo nyuie le Dukɔ siwo le Xexeme Dukɔ fofuawo fe Habɔɔ me la me. Wokpɔ mɔ be woakaka Kpeđodzinya la qe Xɔqɛasinyigba siwo dzi qum dukɔ aqewo le la hã me hena dzidzedzekpɔkpɔ.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 1

Wodzi amegbetowo katã abldqewiwoe eye wodzena bubu kple gomekpɔkpɔ sɔsɛ. Susu kple dzitsinya le wo dometo qesiade si eyata wodze be woanɔ anyi le qekawɔwɔ blibo me.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 2-LIA

Ele be amesiame nakpɔ gome le abldqevinyenye fe doqo siwo katã le Kpeđodzinya la me me. Woawɔ doqo siawo dzi vovotodeameme manɔmetɛ qe efe dzɔtsofe, ntɔgbalɛ fe amadede, ntɔsu alo nyɔnyuɛnye, gbegbɔgbɔ, xɔsehamenɔɔ, dunyahehamenɔɔ, ame fe susu fe vovototo, qevinyenye alo qofe tɔxɛ aqɛke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aḑeke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wòtso la ɔanye dukɔ nɔ-ɛḑokui si o, ɛɔanye xɔḑeasi dukɔ alo dukɔ manɔḑokui si o, vovotodeameme nuwɔna aḑeke mayi edzi ku ɔe enu o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 3-LIA

Ele be amesiame nana agbe leablɔḑe kple dedienɔna me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 4-LIA

Womatsɔ ame aḑeke awɔ kluvie alo aḑe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvitsatsa nu gbidii le ma vovovoawo nu.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 5-LIA

Womawo funyafunya ame, asẽ tame le enu, awɔ hlɔnu aḑeke ɔe enu, ahe to ne ahaɔi gbẽ o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔmee.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe ɔɔnubrɔfewo hena ɔɔɔɔɔwɔwɔ siwo ku ɔe efe ablɔḑevinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 9-LIA

Womalé ame aḑeke akpasesẽtɔe, azi edzi ɔe gaxɔme, alo anyae le dukɔa me ɔe adzemadze dzi o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔ le amesiame si nu wotsɔ nya ɔo hekplɔe yi dukɔa fe ɔɔnubrɔfe, afisi ɔɔnubrɔla adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku ɔe efe gomekpɔkpɔ, efe ɔɔdeasiwo kple hlɔnya ɔesiade fomevi si woatsɔ ɔe enu la me ne.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 11-LIA

1. Womabu ame aḑeke agɔɔzelae le wɔna aḑe si to nuḑeɔi me ne la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenyɛ be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aḑeke agɔɔzelae ɔe nuwɔna aḑe si mele dukɔa alo gbetadukɔ aḑeke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ o. Nenema ke womana tohehe aḑeke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 12-LIA

Ame aḑeke mekpɔ mɔ atso sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame aḑeke mekpɔ mɔ ato mɔ aḑeke dzi anya nu tso ame aḑe kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti o. Nenema ke ame aḑeke mekpɔ mɔ afo ɔi ame bubu nkɔ alo agblẽ enu o. Se la ɔe mɔ be ame aḑe si nu woade afɔ sia fomevi ɔo la, nauli ɛḑokui ta faa se la nudawɔwɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 13-LIA

1. Amesiamе kpɔ mɔ aɖi tsa ayi duko ɖesiaɖe me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso duko si me ye le la fe lifowo o.
2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si be woadzo le efe duko alo duko bubu me eye woate ɲu atrɔ gbɔ va efe duko me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si, si aua yi duko bubu me la si be woakpɔ sitsofe.
2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva emе be wole eyome tim ɖe vodada siwo meku ɖe dunyahenyawo ɲu alo esiwo tsi tre ɖe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɖoɖowo ɲu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiamе si.
2. Womatsɔ akpasesě axɔ dukɔmevinyenye le ame aɖeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɖeke si di be yeatrɔ azu duko bubu me tɔ la o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ɲutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ɲu aɖe srɔ la si be woaɖe amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woaɖe wo nɔewo. Nenema ke woagate ɲu agbe wo nɔewo hã faa.
2. Womazi srɔɖeɖe ɖe ame aɖeke dzi o. Ele be srɔɖeɖe la nanye srɔɖela eveawo fe didi.
3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gomeɖokpe na amegbetɔfomea, eyata enye duko ɖesiaɖe fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɖesiaɖe fe dedienɔɔ fe nyawo gbɔ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nuncamesi ate ɲu anɔ ame ɖeka si eye woagae ɲu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɖe du.
2. Womatsɔ akpasesě axɔ ame aɖeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 18-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le eɖokui si le ablɔɖe me, awɔ efe dzitsinya ɲudɔ abe alesi wòlɔ ene eye wòasubɔ le mɔ si dze eɲu la nu. Ablɔɖemɔnu sia gɔmee nye be ame aɖe ate ɲu agbe nu ɖa tso efe xɔse gbɔ eye wòagasubɔ nu bubu si wòlɔ faa. Nenema ke wòkpɔ mɔ anɔ eɖokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wòsubɔna la ɲuti le adzame alo gaglãgbe to mɔ ɖesiaɖe nu mɔxexe manɔmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 19-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le eɖokui si eye wòaɖe efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia lɔ susuwɔwɔ le ame ɖokuisi le ablɔɖe me ɖe emе. Esia gɔmee nye be ame aɖeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wòana nyanya ame bubuwo hekpe ɖe susu siwo do go tso nyagbefãɖeɖe ɖesiaɖe fomevi me kaka me. Le wɔna siawo me la, lifowo kura gɔ hã manye mɔxenu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le ɲutifafa me fe ablɔɖe mɔnukpɔkpɔ, li na amesiamе.

2. Womazi ame aḑeke dzi be woanɔ habɔɔ aḑe me o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 21-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔmevi ḑesiḑe si le efe dukɔ fe dziḑuḑunyawo me. Ate ɲu anye eya ɲuto alo ametiatia aḑo wo tefe le akɔdada me.
2. Mɔnukpɔkpɔ li na dukɔmevi ḑesiḑe sɔsɔ be woakpɔ gome le kpekpeḑeɲu siwo keɲ dziḑuḑu nana dukɔmeviwo katã la xɔxɔ me.
3. Dziḑuḑu ḑesiḑe fe ɲusẽ fe sɔti le efe dukɔmeviwo sime. Woḑe ɲusẽ sia afia le xeyixi tɔxewo dzi to ametiakɔdada siwo wowɔna le ḑoḑo nyui me. Le akɔdada siawo me la, dukɔmevi siwo katã dze ada ako la, ade nu aḑaka me le adzame alo to akɔdada mɔnu bubu aḑe si dzi woda asi ḑo ɲudɔwɔwɔ me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 22-LIA

Hadomegbenɔɔ kple dedienɔɔ fe gomekpɔkpɔ li na dukɔmevi ḑesiḑe. Ehiã be dukɔmevi ḑesiḑe nakpɔ esia ade dzesii kɔtɛ to nunyanya tso efe dukɔ la fe ḑekawɔwɔ kadodo kple gbetadukɔwo ɲuti. Nenema ke wogahiãe hã be wòanya nu tso kpekpeḑeɲu siwo efe dukɔ la xɔna tso dukɔ bubuwo gbɔ le ga, hadomegbenɔnya kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuḑo si le vevie ɲuto la ɲuti.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 23-LIA

1. Dɔwɔwɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame faa. Amesiame atia dɔwɔna si nyo nɛ la. Ati efe dɔwɔwɔ fe dzidzemekpɔkpɔ yome eye wòauli amemaxɔmaxɔ ḑe dɔ me ta vevie.
2. Fetu ḑeka fomeviwo xɔxɔ ḑe dɔwɔna ḑeka fomevi ta le afisiafi, fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame, vovototomanɔmee.
3. Fetu nyui xɔxɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame. Esia awɔe be dɔwɔla la nate ɲu akpɔ eya ɲuto, srãa kple viawo dzi dzidzemetɔe abe alesɔ wodze amegbetɔ be wòano agbe ɲudzedzekpɔtɔe la ene. Eye ne ehiã kura hã la woado albe abe hadomegbenɔɔ fe viḑe ene.
4. Amesiame kpɔ mɔ aḑo dɔwɔlawo fe habɔɔ anyi alo age ḑe ḑesiḑe si woḑo anyi xoxo la me ḑe efe dzidzemekpɔkpɔ mɔnuwo taviuli ta.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 24-LIA

Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame si nye dziḑuḑudɔwɔla be woana gbɔḑemee to mɔkeke nanae me le xeyixi tɔxɛ aḑewo dzi gake woaxe fetu dedi nɛ. Womaḑe ga aḑeke le efe fetu la me ḑe xeyixi siwo me menɔ dɔ me la ta o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 25-LIA

1. Agbenɔɔ dzidzemetɔe fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame bena efe lãme nana sesẽ, eya ɲuto, srãa kple viawo nana dedie to nuḑuḑu, nutata, xɔtutu, atikenya, kple kpekpeḑeɲunana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔɔ me la xɔxɔ me. Ne dɔwɔna mele ame aḑe si o la, mɔukpɔkpɔ li nɛ be ne edze dɔ alo zu wɔametɔ, srãa ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aḑe dzo ḑe edzi si awɔe be magate ɲu awɔ naneke le eḑokui si o hã la, woakpɔ kpekpeḑeɲu.
2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vinɔwo kple ḑeviwo eye woana kpekpeḑeɲu wo. Ele be woakpɔ ḑevi siwo dzilawo ḑe wo nɔewo ḑe ḑoḑonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meḑe wo nɔewo ḑe ḑoḑo nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 26-LIA

1. Mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ li na amesiame be wòaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔ̀medzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔ̀medzesuku fe hehe. Ele be mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ nanɔ anyi na hehexɔxɔ le aɖaɖudɔwo kple dɔwɔna tɔxewo me. Le sukukɔkɔwo dede gome la, woadɛ mɔ̀ na amesiwo ɲu ɲutete le la be woage dɛ hehexɔfe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɖodzinu nanye be woatu amegbetɔ ɖesiaɖe dɔ hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔ̀kpɔ̀ kple efe ablɔ̀ɖemenɔ̀nɔ̀ fe gɔ̀medɔkpe nakpɔ̀ ɲgɔ̀yiɔ to bubudede gɔ̀medɔkpe sia ɲu me. Esia ahe nugɔ̀mesese, dzidodo kple xɔlɔ̀wɔwɔ ade dukɔwo, gbegbɔgbɔkɔwo kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔɔ fe nuwɔnawo nahe ɲutifafa va xexeam godoo.

3. Dzilawo kpɔ̀ mɔ̀ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔ̀nɔ̀ fe gomekpɔ̀kpɔ̀ li na amesiame. Esia gɔ̀mee nye bena, mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ li na amesiame be woakpɔ̀ gome le viɖe siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo ɲuti nunya kple aɖanudɔwɔnawo me.

2. Mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ li be woauli ame aɖe fe nutovɛ ta to se ɲudɔwɔwɔ me. Nutovɛ sia ate ɲu anye agbalẽɲɔ̀ɲɔ̀, hakpakpa alo aɖaɖu nu bubu ɖesiaɖe fomevi si nye ame la fe asinudɔwɔwɔ si ɲuti tɔnyenye le nɛ.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 28-LIA

Gomekpɔ̀kpɔ̀ li na amesiame be wòanɔ efe dukɔ me habɔɔwɔ alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀wɔ kple ablɔ̀ɖevinyenye fe nyati siwo dzi míetɔ asii le Kpeɖodzinya sia me la xɔ anyinɔ dɔ blibo.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 29-LIA

1. Gomekpɔ̀kpɔ̀ le dukɔ me ɲgɔ̀yidɔwɔ wɔwɔ mekpɔ̀ dukɔmevi ɖesiaɖe fe ɲkume le afisi efe ablɔ̀ɖevinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔbɔ le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ kple ablɔ̀ɖevinyenye ɲuti dɔwɔwɔwɔ me la, wòanye amesi awɔ dɛ dɔdɔ siwo dzaa dzi sea da asi dɔ la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔ̀kpɔ̀wɔ kple ablɔ̀ɖemenɔ̀nɔ̀ si hea agbe nyui nɔ̀nɔ̀, tofefafa kple dzidzeme sɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔsɔminasɔ fe wɔnawo fo ke dɛ to nyuie le.

3. Mele be woawɔ mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ kple ablɔ̀ɖevinyenye ɲuti dɔ le mɔ̀nu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɖodzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEɖODZINYA ɖODɔ 30-LIA

Mele be ame aɖeke naɖe naneke si le Kpeɖodzinya sia me la gɔ̀me abe dukɔ ɖeka aɖe koɲ tɔ wònye ene o. Medze be ameha alo ame ɖeka aɖeke natsɔ abe mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ ene awɔ wɔna aɖe alo aɖe afɔ aɖe si agblẽ nu le gomekpɔ̀kpɔ̀ kple ablɔ̀ɖemɔ̀nu siwo woxlẽ fia le Kpeɖodzinya sia me la ɲuti o.